

**DR. BABASAHEB AMBEDKAR MARATHWADA UNIVERSITY,
CHHATRAPATI SAMBHAJINAGAR.**

Circular / Acad Sec./ UG /NEP Curri./AEC-2/ Affi.Col./ 2024.

It is hereby inform to all concerned that, on the recommendation of Dean of Faculty of Humanities; **the Academic Council at it's Meeting held on 08th April, 2024 has accepted the "Curriculum of Modern Indian Language [MIL-1] for Ability Enhancement Courses [AEC-2] common for all faculty at UG Level as per National Education Policy-2020**" run at all concerned affiliated colleges.

This is effective from the Academic Year 2024-25 and Onwards as per appended herewith.

All concerned are requested to note the contents of this circular and bring notice to the students, teachers and staff for their information and necessary action.

University campus,
Chhatrapati Sambhajinagar-431 004.
Ref. No. SU/ UG/ Affi.Colleges/
NEP Curri/ 2024/ **2519-28**

}}
}}
}}
}}
}}

**Deputy Registrar,
Academic.**

Date: 02.07.2024.

Copy forwarded with compliments to:-

- 1] **The Principal, all affiliated colleges,**
Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University, Chhatrapati Sambhajinagar.
- 2] **The Director, University Network & Information Centre, UNIC,**
with **a request to upload this Circular on University Website.**

Copy to :-

- 1] **The Director, Board of Examinations & Evaluation,**
- 2] **The Sec. Officer, [Concerned Unit] Exam. Branch,**
- 3] The Section Officer, [Eligibility Unit],
- 4] The Programmer [Computer Unit-1] Examinations,
- 5] The Programmer [Computer Unit-2] Examinations,
- 6] The In-charge, [E-Suvidha Kendra],
- 7] The Public Relation Officer,
- 8] The Record Keeper,
Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University, Chhatrapati Sambhajinagar.

..**=-

**DR. BABASAHEB AMBEDKAR
MARATHWADA UNIVERSITY,
Chhatrapati Sambhajnagar.**

**Curriculum of
Modern Indian Language [MIL-1]**

(Hindi/Marathi/ Pali & Buddhism/Sanskrit/Urdu/Arabic)

**Semester-II
for
Ability Enhancement Courses**

[AEC-2]

Common for all faculty

‘ As per National Education Policy [NEP]-2020

Implemented at College

Level

[Effective from the Academic Year 2024-25 & Onwards]

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विश्वविद्यालय, छत्रपति संभाजीनगर

समसत्र - II (हिंदी)

व्यक्तित्व विकास और जीवन कौशल (AEG2)

(Personality Development and Life Skills)

श्रेयांक - 2

तासिका -30

(सैधांतिक- 30 तासिका)

पाठ्यक्रम का उद्देश्य (Objective)

- शारीरिक,मानसिक और भावनात्मक पहलू के संदर्भ में छात्रों के व्यक्तित्व विकास के लिए एक दृष्टिकोण सुनिश्चित करना।
- छात्रों को आपने सामर्थ्य,कमजोरियां,चुनौतियां और अवसर का परिचय कराना।
- मांगों और चुनौतियों के अनुसार क्षमता विकसित कराना।
- छात्रों को उन्हें अपने जीवन लक्ष्य को निर्धारित करने में सहायता कराना।
- छात्र को स्वयं की खोज और आत्मजागरूकता कराना।
- छात्रों में निर्णय क्षमता का विकास कराना।

पाठ्यक्रम अध्ययन की उपलब्धियों (Course Learning Outcomes)

- विभिन्न जीवन कौशल को आत्मसात कर छात्र अपने जीवन को सरल एवं सहज बना सकते हैं।
- यह पाठ्यक्रम छात्रों में सकारात्मक व्यवहार की वे योग्यताएँ निर्माण करेगा जिससे छात्र को दैनिक जीवन की माँगों और चुनौतियों से प्रभावी तरीके से निपटने के लिए सक्षम बनाती हैं ।
- छात्रों में रोजगार कौशल निर्माण में सहायक होगा।

अध्यापन पद्धति : व्याख्यान/ विश्लेषण/ समूह चर्चा/ सेमिनार/ दृक्-श्राव्य माध्यम/ प्रायोगिक कार्य

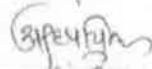
पाठ्यक्रम का खण्डनुरूप विभाजन

खण्ड	पाठ्याश	तासिकाएं
	व्यक्तित्व विकास : <ul style="list-style-type: none">▪ व्यक्तित्व :अवधारणा▪ व्यक्तित्व :अर्थ और परिभाषा	

खण्ड-1	<ul style="list-style-type: none"> ▪ व्यक्तित्व के प्रकार ▪ व्यक्तित्व के अंग ▪ व्यक्तित्व की विशेषताएं ▪ व्यक्तित्व के निर्धारित तत्व ▪ व्यक्तित्व के गुण ▪ व्यक्तित्व विकास की प्रक्रिया ▪ व्यक्तित्व विकास का महत्व ▪ व्यक्तित्व विकास में शिक्षा का महत्व • व्यक्तित्व विकास कैसे करें 	15
खण्ड-2	<p>जीवन कौशल</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ जीवन कौशल का अर्थ ▪ जीवन कौशल शिक्षा के उद्देश्य ▪ जीवन कौशल शिक्षा की आवश्यकता और महत्व ▪ आवश्यक जीवन कौशल <p>स्वाट (SWOT) विश्लेषण -अर्थ, महत्व और सीमाएं, उद्देश्य, लाभ, प्रक्रिया</p> <ul style="list-style-type: none"> • ताकत (Strength) • कमजोरी (Weakness) • अवसर (Opportunities) • खतरे (Threats) • लक्ष्य निर्धारित कैसे करें(Goal Setting) • आत्म अन्वेषण (Self- discovery) • आत्म जागरूकता (self Awareness) • निर्णयन (Decision- Making) 	15
<p>अध्यापन सम्बन्धी कुछ आवश्यक निर्देश :</p> <ul style="list-style-type: none"> • छात्रों द्वारा उनके व्यक्तित्व के सकारात्मक (ताकत) और नकारात्मक (कमजोरी) पहलुओं की प्रमाणिकता से सूचि बनाने के लिए कहे. इन पहलुओं को छात्र आत्मचिंतन द्वारा विश्लेषित कर अध्यापक के साथ साझा करें। • अध्यापक छात्रों को उनके कौशल,इर,रुचि,जीवन की अपेक्षा,मूल्य एवं आत्मविश्वास के स्तर को विश्लेषित करने के लिए प्रेरित करें। • छात्रों को आत्म जागरूकता का अर्थ समझाकर जीवन में उसके महत्व को विश्लेषित करें. इस गतिविधि को प्रभावी बनाने के लिए लिखित प्रश्नावली तथा फीडबैक फॉर्म के प्रारूप का भी उपयोग किया जा सकता है। • छात्र अपनी क्षमता को जानकर लक्ष्य निर्धारण कैसे करें इसकी युक्तियों से परिचित करवाने के लिए महापुरुषों, यशस्वी हस्तियों के उदहारण देकर इस गतिविधि सम्बन्धी वीडियो दिखाएँ जाएँ। 		

संदर्भ सामग्री :-

1. व्यक्तित्व का विकास स्वेट मार्सेन, आनंद पेपर बैक्स, मदनसा रोड, कश्मीरी गेट, दिल्ली
डिजिटल स्रोत- <https://rb.gy/j7klg>
2. संचार कौशल और व्यक्तित्व विकास -डॉ.पुनीत बिसारिया, प्रभात प्रकाशन
डिजिटल स्रोत-<https://amzn.eu/d/8MJyDGI>
3. शिष्टाचार और व्यक्तित्व विकास-अरुण सागर 'आनंद', वी.एण्ड एस पब्लिशर्स
4. डिजिटल स्रोत-<https://www.exoticindiaart.com/book/details/manners-and-personality-development-personality-development-course-uay250/>
5. व्यक्तित्व विकास और निखार-डॉ.एम.ए.बेग, मध्य प्रदेश हिंदी ग्रंथ अकादमी, भोपाल.
डिजिटल स्रोत - <https://shorturl.at/asAZ6>
6. डिजिटल स्रोत-व्यक्तित्व विकास-यूट्यूब वीडियो https://youtu.be/Q4m0gc_rdw8
स्वाट विश्लेषण-यूट्यूबवीडियो डिजिटल स्रोत <https://youtu.be/c4Ydl4xgSyk>
7. व्यक्तित्व विकास : व्यक्तित्व का अर्थ, परिभाषा एवं प्रकार
यूट्यूबवीडियो डिजिटल स्रोत-<https://youtu.be/ah5gnYy44xw>
8. अति प्रभावकारी लोगों की 7 आदतें- स्टीफन आर कवी (Stephen R Covey)
Self awareness-How to to Discover Yourself (Hindi)
यूट्यूबवीडियो डिजिटल स्रोत-<https://youtu.be/E1UiprxHt2Y>
9. आत्मजागरूकता क्या है- यूट्यूबवीडियो डिजिटल स्रोत- <https://youtu.be/qoCAeLySbq4>
10. आत्मजागरूकता - यूट्यूबवीडियो डिजिटल स्रोत <https://rb.gy/yfjm1>
11. SWOT- डिजिटल वेब सामग्री स्रोत- <https://rb.gy/iou6i>
12. सजगता क्या है- डिजिटल वेब सामग्री -<https://rb.gy/jmp8s>
13. लक्ष्य निर्धारण और प्राप्ति -डॉ.जीतेन्द्र अढ्या <https://rb.gy/z1n52>
14. लक्ष्य -डिजिटल वेब सामग्री <https://rb.gy/0z25w>
15. GOALS (हिंदी संस्करण) प्रभात प्रकाशन <https://rb.gy/fj23iv>
16. निर्णय और समस्या समाधान -मनीष रंजन - <https://rb.gy/i6m4k>
17. निर्णयन और समस्या समाधान-राजेश सेठी <https://amzn.eu/d/6oY8U1I>
18. Decision making-निर्णय लेना-यूट्यूबवीडियो डिजिटल स्रोत <https://youtu.be/i5HDEBcn9PU>
<https://sarkariguider.in>

डॉ. अरुणा पाटील
अध्यक्ष, हिंदी अध्ययन मंडल,
डॉ.बाबुरावदेव अंबेडकर स्मरणार्थ विद्यापीठ,
औरंगाबाद.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, छत्रपती संभाजीनगर

AEC-2

सत्र -२ ले

(Level - 4.5)

(Ability Enhancement course -Marathi)

श्रेयांक - २

अभ्यासपत्रिका - १ ली

तासिका -३०

जाहिरात लेखन व रोजगारसंधी

उद्दिष्टे -

१. जाहिरातीचे स्वरूप लक्षात घेण्यास मदत होईल .
२. जाहिरातीचे तंत्र समजून घेण्यास मदत होईल .
३. जाहिरातीचे प्रकार सांगता येतील .
४. जाहिरात लेखन कौशल्य आत्मसात करून रोजगार मिळविण्यास उपयुक्त होईल.

अ.क्र	घटक	अभ्यासक्रमाचा तपशील	श्रेयांक	तासिका
१.	जाहिरात स्वरूप - प्रक्रिया	१. जाहिरात - अर्थ व व्याख्या २. जाहिरातीचे स्वरूप ३. जाहिरातीचे विविध घटक	०.६	१०
२.	जाहिरात रचनेतंत्र व प्रकार	१. जाहिरातीचे तंत्र व कला २. जाहिरातीची भाषा ३. जाहिरातीचे प्रकार	०.७	१०
३.	जाहिरात माध्यमे व रोजगारसंधी	१. मुद्रितमाध्यम, आकाशवाणी व दूरदर्शन २. गुगल, युट्युब व अन्य ३. जाहिराती व रोजगारसंधी	०.७	१०

संदर्भ ग्रंथ :

१. जाहिरात विश्व - संपादन, मराठी अभ्यास मंडळ
२. व्यावहारिक मराठी - संपादक डॉ. स्नेहल तावरे, स्नेहवर्धन, पुणे
३. जाहिरातीचे जग - यशोदा भागवत, मौब, मुंबई.
४. व्यावहारिक मराठी - डॉ. ल. रा. नसिराबादकर, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर .

Pali & Buddhism

AEC-2

बौद्ध संस्कृति व बुद्धवचनपाठ

Syllabus Course : 1 बौद्ध संस्कृति व बुद्धवचनपाठ	Total Hrs. 30 (2 Credit)
Unit - I पालि पज्ज व गज्ज	15 Hrs.
अ) तिसरण पंचशील-बौद्ध संस्कार, महाप्रजापति गौतमी थेरी, रोहिणी थेरी, पुण्णिका थेरी थेरीगाथा ब) तिरत्नवंदना-बुद्धवंदना, धम्मवंदना, संघवंदना, यमक वग्गो (धम्मपद) क) सिवीराज चरियं (चरिया पिटक), दस उपासक गुणा (मिलिंद प्रश्न), नंदीकस्सपत्थेर, कालुदायीत्थेर,	
Unit - II ग्रंथपरिचय	15 Hrs.
अ) थेरगाथा, मिलिंद प्रश्न, धम्मपद ब) थेरीगाथा, पालि भाषा अध्ययनाचे महत्त्व (पालि साहित्य का इतिहास) क) चरियापिटक,	

Objective

1. बौद्ध जीवनमार्ग व संस्कृती समजून घेणे.
2. निवडक बुद्धकालीन पालि काव्य रचनेतील आशय, भाषा व जाणिवा समजून घेणे.
3. भाषिक कौशल्याच्या दृष्टिने क्षमता विकसित करणे.
4. पालि वाङ्मय शास्त्रातील विविध काव्य प्रकाराचे स्वरूप समजून घेणे.

Outcome :

1. माणुसकीचे बिजारोपण.
2. भाषिक अविष्काराच्या विविध पद्धतीचे आकलन.
3. समाज व संस्कृतीचे आकलन.
4. भाषिक कौशल्याचा विकास.

Practical Work :

1. त्रीशरण पंचशीलाचे सामूहिक पाठांतर करणे.
2. बुद्ध धम्म आणि संघ या तीन रत्नांच्या गुणावर विश्लेषणात्मक लिखाण करणे.
3. थेरगाथा व थेरीगाथा पठण स्पर्धा आयोजन करणे.
4. थेरगाथा, मिलिंद प्रश्न व धम्मपद या ग्रंथाचे समिक्षात्मक लिखाण करणे.

पुस्तक संख्या ३१०७

Transaction mode- अध्यापन पद्धती : चर्चात्मक, विश्लेषणात्मक, आधार पद्धती, ICT(PPT) तयार करून अध्यापन करणे, Audio, Video, मिश्रीत पद्धती (Online and Offline) संवाद कौशल्य, पालि पाठ स्पष्ट करतांना पूर्व पिठीका सांगून /पाश्र्वभूमी सांगून गाथा सांगणे, कठिण शब्दार्थ व त्यातील व्याकरण सांगून भाषांतर लिहून देणे,

संदर्भग्रंथ :

१. पधान संसोधको भिक्खु जगदीस कस्सपो, सुत्तपिटके खुद्दकनिकाये अपदान पालि (दुतियो भागो) (बुद्धवंस चरिया पिटक पालि) बिहार राजकीयेन पालि पकासन मण्डलेन पकासिता, २०१७.
२. पधान संसोधको भिक्खु जगदीस कस्सपो, सुत्तपिटके खुद्दकनिकाये (खुद्दकपाठ-धम्मपद-उदान-इतिवृत्तक-सुत्तनिपात पालि) बिहार राजकीयेन पालि पकासन मण्डलेन पकासिता
३. महापंडीत राहुल सांस्कृत्यायन, पालि साहित्य का इतिहास, हिंदी साहित्य परिषद, २०१७.
४. भदन्त अंगुलीमाल शाक्यपुत्र महाथेरो, त्रिरत्न वंदना आणि संस्कार विधी, शाक्यमुनी श्रावक संघ, जालना, २०१०.
५. Dr. Babasaheb Ambedkar Writings and Speeches Vol. १६, The Education Dept. Govt. of Maharashtra, Mumbai - २०१६.
६. आचार्य भिक्खु एच.धम्मदीप थेरो, बौद्ध संस्कार, प्रकाशक आचार्य भिक्खु एच.धम्मदीप थेरा २०२२

Sanskrit

AEC - for all faculties

Template of Course/ Paper Contents:

Module No.	Topics/actual contents of the syllabus	Contact Hours
I	a) परिचयः (मम / भवतः / भवत्याः) सः / सा / तत् / एषः / एषा / एतत् ग्रन्थालयः अहम् / भवान् / भवती / त्वम् अदिनां संभाषणे परिचयः b) संस्कृत वस्तुनामानि। c) शब्द परिचयः	10 Hrs
II	a) आम् / न / किम् ? अस्ति / नास्ति अत्र / तत्र / कुत्र / अन्यत्र / सर्वत्र / एकत्र b) विभक्तिपरिचयः	10 Hrs
III		10 Hrs

c) पुरतः / पृष्ठतः / वामतः / दक्षिणतः / उपरि / अधः / अन्तः	
आवश्यकम् / मास्तु / पर्याप्तम् / धन्यवादः वर्तमानकालः भूतकाल भविष्यकाल परिरचयः	

Text Books:

Name Authors (as appear on the book), "Title of text Book", Vol...,
Edition, Name of publisher, Year of Publications

- i) भाषाप्रवेशः प्रथमः भागः - संस्कृतभारती नवदेहली

Reference Books:

Name Authors (as appear on the book), "Title of text Book", Vol...,
Edition, Name of publisher, Year of Publications

Books Recommended:

- 1) Teach Yourself Samskrit संस्कृतस्वाध्यायः प्रथमा दीक्षा सम्भाषणम्
- सम्पादकः चेम्पटि कुटुम्बशास्त्री, राष्ट्रिय संस्कृत संस्थानम् नव देहली
- 2) Teach Yourself Samskrit संस्कृतस्वाध्यायः प्रथमा दीक्षा वाक्यव्यवहारः
- सम्पादकः चेम्पटि कुटुम्बशास्त्री, राष्ट्रिय संस्कृत संस्थानम् नव देहली
- 3) संस्कृतं वदतु - संस्कृतभारती - कोङ्कणप्रान्तः अभ्युदयप्रतिष्ठान, टिळकरोड,
ब्राह्मणसभासमीपे, डोंबिवली (पूर्व), ठाणे, महाराष्ट्रराज्यम् ।
- 4) संस्कृत स्वयं-शिक्षक - श्रीपाद दामोदर सातवलेकर, राजपाल एण्ड सन्ज़,
कश्मीरी गेट, दिल्ली
- 5) श्रीमद्भारतसिंहप्रणीतः अमरकोषः - श्रीमन्नलाल 'अभिमन्यु' एम.ए.,
काशीस्थ 'संस्कृत-बुकडिपो' इत्यस्याधिपैः मास्टर खेलाडीलाल एण्ड सन्ज़

Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University

Chhatrapati Sambhajinagar - 431001

NEP-2020 Curriculum Structure and Scheme of Evaluation

Class : B. A./ B.Com. / B.Sc. First Year (Semester : Second)

Subject: Urdu

Paper Code: AEC-2

Title of the Paper: **Buniyadi Urdu**

بنیادی اردو

Course Type: Ability Enhancement Course

Total Credits: 2 Theory = 2

Teaching Hours: 30

Programme Specific Outcomes

Upon completing the curriculum, students will:

- Develop a fascination with Urdu linguistics, as they master the fundamental rules of the language.
- Acquire a profound understanding of the language, alongside essential education, untainted by moral and social biases.
- Urdu, as a civilized & cultured language, empowers students to become responsible citizens & well-rounded individuals.
- Cultivate a nuanced appreciation and creative flair for various Urdu poetry and prose genres, unlocking their artistic potential.

تدریس کے متوقع نتائج

- نصاب ہذا کی تدریس کے بعد طلبہ و طالبات میں:
- بنیادی قواعد اردو کی تدریس کے ذریعے اردو زبان دانی سے دلچسپی پیدا ہوگی۔
 - زبان بنیادی تعلیم کے ساتھ اخلاقی و سماجی فکر کی نشوونما ہوگی۔
 - تہذیب کی نمائندہ زبان کی حیثیت سے اردو تعلیم کے ذریعہ ہمہ پہلو شخصیت کا حامل مفید شہری اور بہتر انسان بننے کا رجحان پیدا ہوگا۔
 - اردو کی مختلف شعری و نثری اصناف کی بہتر تفہیم اور تخلیق کی صلاحیت پیدا ہوگی۔

Syllabus نصاب

Syllabus Contents of the Paper تدریس کی مشمولات

Contact Hours تدریس کی گھنٹے	Credits کریڈٹ	Topics/Actual contents of the syllabus نکات، بحث و مطالعہ	Module موڈیول نمبر
Theory تھیوری			
15	01	(1) کلمہ اور اس کی قسمیں (2) جملہ اور جملے کی اقسام (3) اسم اور اس کی قسمیں (4) فعل اور اس کی قسمیں (5) ضمیر اور اس کی قسمیں	I
15	01	الف: مطالعہ کی مہارتیں (1) عبارت تخریر کو پڑھنا اور سمجھنا۔ (2) خالی جگہ پُر کرنا۔ (3) غلط جملوں کو درست کرنا۔ ب: تخریری مہارتیں (1) درخواست لکھنا۔ (2) خطوط لکھنا۔ (3) کہانی لکھنا۔	II
30	02	کل کریڈٹ رکھنے Total Credits/Hours	

Reference Books:: حوالہ جاتی کتب و رسائل

ناشر: قومی کونسل برائے فروغ اردو زبان، نئی دہلی
 ناشر: قومی کونسل برائے فروغ اردو زبان، نئی دہلی

: عصمت جاوید
 : مولوی عبدالحق

(1) نئی اردو قواعد
 (2) قواعد اردو

ناشر: البرکات پرنٹنگ اینجنسی، دہلی	: الحاج ماسٹر محمد یامین سنبھلی برکاتی	۳) اُردو تحریر، تلفظ اور قواعد
ناشر: فریڈ بک ڈپو، دہلی	: ابن مثنیٰ	۴) میں نے کتنا کیسے شروع کیا؟
ناشر: مکتبہ العارف، دیوبند	: مولانا آفتاب اعظم صدیقی	۵) فنِ مضمون نگاری
ناشر: مکتبہ پیامِ تعلیم، نئی دہلی	: ڈاکٹر سبیلی پریکشا	۶) کہات اور کہانی
ناشر: مکتبہ پیامِ تعلیم، نئی دہلی	: ڈاکٹر سبیلی پریکشا	۷) ہمارے محاورے

7) Crafting Novels & Short Stories : forwarded by James Scott Bell

8) Writing from Start to Finish : By Kate Grenville

☆☆☆

DR. BABASAHEB AMBEDKAR MARATHWADA UNIVERSITY, AURANGABAD

Syllabus of B. A. / B.Sc. / B.Com. First Year, Second Semester

Arabic Subject (Ability Enhancement Course AEC-2)

Paper Name: Muhadsaat (2)

As per NEP 2020 with effect from 2024-25

۱۔ اسلامی آداب گفتگو

۲۔ قرآن میں گفتگو

۳۔ حدیث میں گفتگو

۴۔ صدیہ فصحاء

۵۔ قرآنی عربی میں گفتگو (خاتون کا قصہ)

۶۔ درس الاول (درس اللغة العربية لغير الناطقين بها حصہ اول)

۷۔ درس الثانی

۸۔ درس الثالث

۹۔ درس الرابع

۱۰۔ درس الخامس

۱۱۔ درس السادس

۱۲۔ درس السابع

OR

DR. BABASAHEB AMBEDKAR MARATHWADA UNIVERSITY, AURANGABAD

Syllabus of B. A. / B.Sc. / B.Com. First Year, Second Semester

Arabic Subject (Ability Enhancement Course AEC-2)

Paper Name: Qasaaed (2)

As per NEP 2020 with effect from 2024-25

-
- ١- قصيدة بانث سعاد (منتخب اشعار)
 - ٢- قصيدة حسان بن ثابت
 - ٣- قصيدة عبد الله بن رواحة
 - ٤- قصيدة كعب بن مالك
 - ٥- قصيدة ابي بكر الصديق
 - ٦- قصيدة على المرتضى
 - ٧- قصيدة بردة للبوصيري (منتخب اشعار)
 - ٨- قصيدة شاه ولي الله
 - ٩- قصيدة حسان الهمداني
 - ١٠- قصيدة شوقي